

ПРЕГЛЕД НА ФАКТИ БР. 2 ЗА МИРНИ СОБИРИ НА ПРИВАТНИ ПРОСТОРИ И СТАНДАРДИТЕ НА ОБЕДИНЕТИТЕ НАЦИИ

European Center for
Not-for-Profit Law

#right2freeassembly

Правото на мирно собирање го штити ненасилното собирање на луѓето за одредена цел. Овие настани можат да се одржат на различни места: на отворен или затворен простор, физички или дигитално, јавно или приватно, па дури и во комбинација на сите погоре наведени.

01. ШТО СЕ „МИРНИ СОБИРИ“ И КАДЕ МОЖАТ ДА СЕ ОДРЖУВААТ?

02. ШТО СЕ ПОДРАЗБИРА ПОД „ПРИВАТЕН ПРОСТОР“ НА КОЈ МОЖЕ ДА СЕ ОДРЖИ МИРНОТО СОБИРАЊЕ?

Тоа е простор во приватна сопственост, кој може да биде:

- **јавно достапен или „полу-јавен“:** во физичка смисла (на пример, трговски центри, плоштади, музеи, тераси, книжари, дворови, паркинзи, и слично), и во дигитална смисла (на пример социјалните мрежи како Twitter, Facebook или Instagram); или
- **Затворен:** (на пример, приватни резиденции, станови, фабрики, одредени канцеларии и слично)

Sweden

Sverige

ICNL
INTERNATIONAL CENTRE
FOR NOT-FOR-PROFIT LAW

Текст на Европскиот центар за непрофитно право (ECNL) во рамки на регионалниот проект „Следење на правото на слобода на собирање“. Проектот е овозможен од страна на Меѓународниот центар за непрофитно

право (ICNL) преку Иницијативата за граѓански простор финансиран од Владата на Шведска. Мислењата изразени со овој документ не ги изразуваат ставовите на Владата на Шведска. Авторот ја сноси целата одговорност за изразената содржина.

03. ДАЛИ ТОА ЗНАЧИ ДЕКА ЗАШТИТАТА ОБЕЗБЕДЕНА СО МЕЃУНАРОДНИТЕ СТАНДАРДИ ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА ВО ОДНОС НА МИРНИ СОБИРИ НА ЈАВНИ ПРОСТОРИ ИСТО ТАКА СЕ ПРИМЕНУВА И ЗА СОБИРИ/ СОСТАНОЦИ НА ПРИВАТНИ ПРОСТОРИ?

Да, секако. Општиот коментар (ОК) бр.37 на Одборот за човекови права на Обединетите нации, кој се однесува на членот 21 ([Право на мирни собири](#)) од [Меѓународниот пакт за граѓански и политички права \(МПГПП\)](#) потенцира дека со Пактот се штитат мирните собири, без оглед на тоа каде се одржуваат, **вклучувајќи ги и приватните простори.**

(ОК, точка 6).

[Насоките за слободата на собирање и здружување на Африканската комисија](#)

[за човекови права и права на народот](#) исто така

истакнуваат дека правото на мирно собирање се однесува и на „**состаноци на приватни како и на јавни места**“ (точка 69).

Европскиот суд за човекови права (ЕСЧП) исто така утврди дека правото на мирно собирање „ги опфаќа и приватните состаноци и состаноците на јавни места“ (ЕСЧП: [Kudrevičius and Others v. Lithuania](#), 2015, пасус 91). Понатаму, во Уставите на неколку држави-членки на ОН, правото на мирно собирање е заштитено **без оглед на сопственоста или пристапот** (на пример, БиХ, Хрватска, Кипар, Финска, Казахстан, Унгарија, Ирска, Белизе, Јамајка, Канада, Кенија, Индија, Кина, Јужна Кореја, итн).

Не е неопходно. Кога властите ги наметнуваат обврските или ограничувањето на мирните собири, тие мора да се јасно утврдени со закон и неопходни за демократското општество, како и пропорционални на интересите на државната или јавната безбедност, како и на безбедноста на јавниот поредок, заштита на јавното здравје или морал, или заштита на правата и слободите на другите (МПГПП, член 21, и точка 36 од Општиот коментар). Додека собирањето на јавен или јавно достапен простор може разумно да бара претходно известување на надлежните власти заради заштита на јавниот ред или јавната сигурност, тоа обично не е случај со, на пример, затворените состаноци на приватни простори. Врз основа на тоа, Комитетот за човекови права на Обединетите нации утврдил дека **за таков вид на собири не би требало да се бара претходно известување** ([HRC Communication Lozenko v. Belarus](#), 2014, став 7.7)

04. ДАЛИ ТОА ЗНАЧИ ДЕКА ДРЖАВАТА МОЖЕ ДА НАМЕТНЕ ИСТИ ОБВРСКИ И/ИЛИ ОГРАНИЧУВАЊА КАКО И ВО ОДНОС НА СОБИРИТЕ НА ЈАВНИ ПРОСТОРИ (КАКО НА ПРИМЕР, ОБВРСКАТА ЗА ПРИЈАВУВАЊЕ НА СОБИРИ)?

Понатаму, во Уставите на неколку земји членки на Обединетите нации се појаснува дека режимите на пријавување или регулирање од страна на полицијата се применуваат само за состаноци или демонстрации кои се одржуваат на јавни места или се отворени за јавност (на пример, Албанија, Чешка, Данска, Германија, Грција, Словачка, Шпанија, Грузија, Чиле, Хондурас, Ангола итн.). Во некои уставни одредби и дотаму што изрично утврдуваат дека не е потребна претходна пројава или одобрение за приватни состаноци или состаноци на затворено и дека безбедносните сили не смеат да присуствуваат (на пример, Србија, Бахреин, Египет, Костарика, Перу, итн).

Од друга страна, Општиот коментар бр. 37 на Комитетот за човекови права на Обединетите нации потврдува дека во случај на наметнување на ограничување на собирите во приватни простори, мораат да ги имаат предвид правата на другите во однос на сопственоста. Па, ваквите ограничувања можат да зависат и од следниве елементи:

- Дали просторот е рутински пристапен?
- Дали се оспорува правото на сопственост преку собирите?
- Дали законските сопственици ја одобруваат таквата употреба? (Види Општ коментар, точка 57)

Меѓутоа, Општиот коментар исто така препознава и дека

„од приватните лица и поширокото општество би можело да се очекува да прифатат одреден степен на нарушување“ како резултат на остварувањето на правото на другите на мирни собири (ОК, точка 31).

Зачувувањето на јавното здравје е една од легитимните причини за ограничување, предвидени согласно член 21 од МПГПП. Општиот коментар, на пример, препознава дека за заштита на јавното здравје „може по исклучок да се дозволи наметнување на ограничувања, на пример во случај на избивање на заразна болест па собирите се опасни“ (ОК, точка 45). Исто така, се наведува дека ограничувањето на бројот на учесници на собирот – без оглед истиот се одвива – се прифатливи „доколку условите на јавното здравје налагаат физичко дистанцирање“ (ОК, точка 59). Меѓутоа, дури и таквите ограничувања мора да се строго неопходни во демократското општество и пропорционални на интересите кои со нив треба да се остварат. Врз основа на ова, **општите забрани** за општествени собири без оглед на големината, или за оние кои можат да се ублажат на друг начин со соодветни мерки за физичко дистанцирање, **никогаш не се оправдани** – без оглед на тоа дали се однесуваат на собири на јавен или приватен простор.

05. Што се случува тогаш со неодамнешните ограничувања на јавни собири во домовите или другите приватни простори кои некои држави ги наметнаа заради заштита од КОВИД-19 пандемијата? Дали ваквите ограничувања се дозволени согласно меѓународните стандарди за човекови права со кои се штитат собирите?

на тоа каде